

מוטעבי תורת זילים

פרשת אחרי מות קדושים – כיסוי הדם ואיסור אכילתו

התורה צייתה על איסור אכילת הדם ועל מצות כיסוי הדם שנאמר "וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְךָ אֲשֶׁר יֹאכַל כֹּל דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בְּנֶפֶשׁ הָאֲכָלֶתָ אֶת הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקֶּרֶב עִמָּה: כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בַּדָּם הוּא וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ יְכַפֵּר: עַל כֵּן אֶמְרָתִי לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל כֹּל נֶפֶשׁ מִכֶּם לֹא תֹאכַל דָּם וְהַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם לֹא יֹאכַל דָּם: וְאִישׁ אִישׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר יִצוּד צִיד חַיָּה אוֹ עוֹף אֲשֶׁר יִמָּכַל וְשִׁפְךָ אֹת דָּמוֹ וְכִסְהוּ בַעֲפָר: כִּי נֶפֶשׁ כֹּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ בְּנֶפֶשׁוֹ הוּא וְאָמַר לְבְנֵי יִשְׂרָאֵל דָּם כֹּל בֶּשֶׂר לֹא תֹאכְלוּ כִּי נֶפֶשׁ כֹּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא כֹּל אֲכָלְיוֹ בְּרַת" (ויקרא יז, י-ד). איסור אכילת דם נוגע לדם בהמה חיה ועוף (שו"ע יורה דעה סימן סו, א) ואילו מצות 'כיסוי הדם' נוגעת לשחיטת חיה ועוף אך לא לשחיטת בהמה (שו"ע יורה דעה סימן כח, א).

יש להבין, מדוע התורה החמירה כל כך באיסור אכילת דם? ומדוע חיבה לכסות את דמם של החיות והעופות הנשחטים?

'נפש האדם' ו'נפש הבהמה' נמצאים בתוך הדם שזורם בגופם

עיקר האדם על שם הדם שבו שנאמר "כִּי נֶפֶשׁ כֹּל בֶּשֶׂר דָּמוֹ הוּא" (ויקרא יז, יד) והדם הוא החיות שלו שנאמר "דָּמוֹ בְּנֶפֶשׁוֹ" (ויקרא יז, יד). לכן הוא נקרא בשם 'אדם' כי בתוכו התיבה 'דם' ואליה נוסף אות 'א' על שמדבק עצמו בבורא יתברך אלופו של עולם (אריך ישראל על ארץ החיים) שעל התהלים לר' אברהם חיים הכהן מזמור יד באות ת בשם ספר 'ליקוטים יקרים'). וכך חלק 'הנפש' שורה ומתלבש בדם האדם (ראה 'בראשית רבה' יד, יא) (נפש החיים לר' חיים מוולוז'ין שער א פרק יד, 'מטה משה' לר' משה מאט מפרמישליא תלמיד המהרש"ל פרק שבעי בעניני מילה ד"ה כי האדם הזה). לכן מרוצת הדם בכל פרטי חלקי האיברים שהם כלי המעשה, הוא הנותן את חיות התנועה וההתעוררות שיוכלו לפעול ולעשות את אשר בכוחם. ואם יפסיק מרוצת הדם מאבר אחד הרי שאותו האבר יתייבש ולא יהיה בו שום תנועה לעשות שום דבר והוא יהיה 'אבר מת' (נפש החיים לר' חיים מוולוז'ין שער א פרק יד).

לגוף האדם יש חמש מעלות גשמיות – עצמות, עור, בשר, מוח ודם. וכן לנשמה יש חמש מעלות ברוחניות – נפש, רוח, נשמה, חיה ויחידה. והנה 'הדם' הוא המעלה העליונה שבגשמיות, ו'הנפש' היא המעלה התחתונה שברוחניות, והשניים הללו 'הדם' ו'הנפש' מתערבים זה בזה "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דברים יב, כג) (אריך החיים לר' אברהם חיים הכהן תהלים קכ, א, 'חומת אגן' על התהלים להחיד"א מזמור קכ ד"ה שיר המעלות) ועל ידי כן מתחבר הגשמי עם הרוחני (חומת אגן' על התהלים להחיד"א מזמור קכ ד"ה שיר המעלות). לכן הנפש שורה באדם כבר משעה שיש בו דם (ימצודת דוד' להרדב"ז מצות תנן ד"ה והנה דעת המחבר) ושניהם מעורבים יחד – הדם הוא בנפש והנפש הוא בדם. וזה דומה ליון שמזגו לו מים, שהמים מעורבים ביין והיין במים. וכנגד עירוב הדם והנפש נאמר בפסוק דבר והיפוכו "כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בַּדָּם הוּא וְאֲנִי נִתְּתִיו לָכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נַפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (ויקרא יז, יא) (רמב"ן ויקרא יז, יד ד"ה ועל דעתו).

ומכאן שאין דם בלי נפש ואין נפש בלי דם (רמב"ן ויקרא יז, יד ד"ה ועל דעתו) ונפשו של האדם מתפשטת בדמו תמיד גם בזמן שהוא ישן ומקיימת את גופו (וזהו פרשת ויקהל דף רטו ע"ב ד"ה והוא חילא). והחיות של כל הנבראים הם הדמים, לכן הדמים תמיד הולכים בדרכם לכל הגידים ואינם נחים (נאמרי נועם' פרשת ויקהל אות י חשני ד"ה ויקהל משה אל כל). ועל כן אם אדם יחבול בחבירו בשבת עד שיצרר דמו תחת העור כך שאלמלא העור מעכבו היה יוצא דמו, אז כבר מתחייב האדם משום 'נטילת נשמה' באותו מקום "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דברים יב, כג) (זירע שמשוין' פרשת תזריע דף צט ע"ב ד"ה 'פסוק אדם כי יהיה' בשם הט"ז בשו"ע או"ח סימן שצ"ו סעיף ח) ומטעם זה אם יאכילו חתול בדם שהוציאו מהאדם, אזי אותו האדם יחלש (ראה רש"י גמ' שבת דף עה ע"ב ד"ה כיון דחלשא). לכן ראוי מאוד שאם האדם הקיז דם או יצא לו דם מחוטמו – ישפוך את הדם תכף בחפירה שבקרקע החצר על מנת שלא ישתה חתול מהדם שלו (יבן איש חי' שנה ב' ב' פרשת פנחס אות טו).

קין קינא באחיו הבל על שהתקבל קרבנו שנאמר "וַיִּשַׁע ה' אֶל הַבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ: וְאֶל קַיִן וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה וַיִּחַר לְקַיִן מְאֹד וַיִּפְּלוּ פָּנָיו" (בראשית ד, ד-ה). ואז כאשר היו שניהם בשדה קם קין והרג את הבל שנאמר "וַיֹּאמֶר קַיִן אֶל הַבֵּל אָחִיו וַיְהִי בְהִיּוֹתָם בִּשְׂדֵה וַיִּקָּם קַיִן אֶל הַבֵּל אָחִיו וַיַּהַרְגֵהוּ" (בראשית ד, ח). ועל כך אמר לו הקב"ה "וַיֹּאמֶר מַה עָשִׂיתָ קוֹל דְּמֵי אָחִיךָ צֹעֲקִים אֵלַי מִן הָאֲדָמָה" (בראשית ד, ט) וכונתו שאין מנוחה לנפשו של הבל "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דברים יב, כג) (נזר הקדוש' לר' יחיאל מיכל בפירושו על בראשית רבה כב, כב ד"ה מן האדמה) ו"קול דמי אחיך צעקים אלי מן האדמה" שאין הנפש יכולה לעלות למעלה (בראשית רבה' כב, כב בשם רשב"י) היות שדמה נשפך על העצים והאבנים ורק קצת דמה היה מובלע בקרקע, ונפשו נמצאת עם הדם המפוזר ומפורד בהרבה מקומות על העצים והאבנים עד שקשה לאוספו ולקבצו אל הקבר (נזר הקדוש' לר' יחיאל מיכל על בראשית רבה כב, כב ד"ה למטה), והוא צער גדול לנפשו של הבל על שהיא בלי מנוחה (נזר הקדוש' לר' יחיאל מיכל בפירושו על בראשית רבה כב, כב ד"ה מן האדמה).

וכן הוא בכל אדם שחלילה שופך את דם חברו, אזי אותו ההרוג מקטר כנגדו עד שגורם את שפיכת דמו של האדם ההורג בעולם הזה או בעולם הבא "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דברים יב, כג) ואז ה' מביא עליו נקמה שנאמר "וַיִּאָּזַר אֶת דְּמָמְכֶם לְנַפְשֹׁתֵיכֶם אֲדַרְשׁ מִיָּד כֹּל חַיָּה אֲדַרְשֶׁנּוּ וּמִיָּד הָאָדָם מִיָּד אִישׁ אָחִיו אֲדַרְשׁ אֶת נֶפֶשׁ הָאָדָם" (בראשית ט, ה) ומתקיים בו "שִׁפְךָ דָּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוֹ יִשְׁפָּךְ" (בראשית ט, ו) (מעבר יבקי' בחלק שפת אמת פרק י ד"ה ומנהג בהרבה מקומות). ומעשה היה בשני אחים שהרג אחד מהם את אחיו, וְאָמַם לַקַּחָה כּוֹס אַחַת וּמִילָאָה אוֹתָהּ בְּדַם הָאֵחַ שֶׁנִּרְצַח, וְהַנִּיחָה אוֹתָהּ בְּאֵרוֹן. וְכֹל יוֹם וַיּוֹם הִיתָה נִכְנַסַת לְרֵאוֹת אֶת הַדָּם, וְהִיתָה מוּצַאת שְׂכַל הָעֵת הַדָּם הִיא תּוֹסֵס. וּפְעַם אַחַת

נכנסה האם והביטה בכוס וראתה שהוא שתק מתסיסתו, ובאותה שעה ידעה שנהרג גם בנה השני אשר רצח את אחיו והתקיים "שֶׁפֶד דִּם הָאָדָם בְּאָדָם דָּמוּ יִשְׁפָד" (בראשית ט, ו) (במדבר רבה פרשת ואתחנן ב, כה).

וכשם שבכל בני האדם משכן הנפש הוא בדם, כך הוא גם אצל בעלי החיים (ימאור עיניים על התורה פרשת יתרו ד"ה אך כוונת המאמר) 'ש'הנפש' שלהם הוא בדם והשאר הוא גופני (ברכת טוב) פרשת ויקרא דף עה ע"ב ד"ה והנה מקום אתי), ואז באמצעות הדם 'הנפש הרוחנית' שלהם יכולה להתקשר לגוף הבהמי והגשמי (עפ"י הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יא על הפסוק 'כל אשר בתוכו'). לכן גם בבעלי חיים אם האדם יוציא מהם דם בשבת יהיה חייב משום נטילת נשמה. וזה נכון אפילו אם האדם רק יחבול בהם כך שייצר דמם תחת העור אף שלא ייצא החוצה. וכך הוא בבהמות בעופות ובחיות וכן בשמונה שרצים בעלי העור שהוזכרו בתורה "החלד והעקב והצב למינהו: והאנקה והלח והלטאה והחמט והתנשמת" (ויקרא יא, כט – ב). כי על אף ש'דם הנפש' בבעל חי הוא דבר מועט, הרי שכל דם שבו נקרא 'נפש' (זרע שמשון על התורה פרשת משפטים דף פא ע"א ד"ה פי בתרא ר' יוחנן).

הנפש שבדם הבהמה נזרקת על המזבח ומכפרת על הנפש של האדם

הקב"ה חמל על נפש האדם, ונתן שתהיה נפש הבהמה מכפרת על נפש האדם (רמב"ן ויקרא יז, יא ד"ה והנה ד"ה כי נפש הבשר) על ידי שיינתן מדם הבהמה שנמצאת בו הנפש על גבי המזבח ויוקרב לפניו יתברך (ימדרש תנחומא פרשת צו אות יד ד"ה וימנין שמתכפר, רמב"ן ויקרא יז, יא ד"ה והנה ד"ה כי נפש הבשר), ובוזה הנפש הבהמית תכפר על הנפש האנושית בסוד "נֶפֶשׁ תַּחַת נֶפֶשׁ" (ויקרא כד, יח) (הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יז על הפסוק 'כי נפש הבשר'). כל כאשר האדם חוטא אזי הוא מתחייב בנפשו, ובחסדו יתברך התרצה הקב"ה לקבל את נפש הבהמה שבדם תחת נפשו של האדם החוטא שחייב מיתה (הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יז על הפסוק 'כי נפש הבשר'). ובוזה הקרבת הדם נחשבת לאדם כאילו הקריב את הנפש שלו "כי הדם הוא בנפש יִכָּפֵר" (ויקרא יז, יא) (השמטות הוזהר ח"א סימן כה דף רנט ע"א ד"ה ובר נש כד קריב).

בזמן בית המקדש כאשר אדם היה חוטא הוא הביא קרבן חטאת ואז הכהן היה לוקח את דם הקרבן וזורק אותו על קרנות מזבח החיצון שנאמר "וְאִם נֶפֶשׁ אֶחָת תִּחַטָּא בְשִׁגְגָה מֵעַם הָאָרֶץ בְּעִשְׂתָּהּ אֶחָת מִמִּצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָהּ וְאָשָׁם: או הודע אֶלְיוֹ חֲטָאוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְהִבִּיא קֶרְבָּנוֹ שְׁעִירַת עִזִּים תְּמִימָה נִקְבָּה עַל חֲטָאוֹ אֲשֶׁר חָטָא: וְסָמַךְ אֶת יָדוֹ עַל רֹאשׁ הַחֲטָאת וְשָׁחַט אֶת הַחֲטָאת בְּמִקְוֵם הָעֵלָה: וְלָקַח הַכֹּהֵן מִדְמָהּ בְּאֶצְבָּעוֹ וְנָתַן עַל קֶרְנֵת מִזְבַּח הָעֵלָה" (ויקרא ד, כז – ט), אחר כך שיירי הדם היו נשפכים אל יסוד הדרומי של המזבח שנאמר "וְאֶת כָּל דְּמָהּ יִשְׁפֹךְ אֶל יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ" (ויקרא ד, ט). כל זריקת הדם על המזבח ואל היסוד היתה רמז לנפש הרשעים שנאמר "וְאֶת נֶפֶשׁ אִיִּבֵיד יִקְלַעְנָה בְּתוֹךְ פֶּה הַקָּלַע" (שמואל א' כה, כט), כי אחרי שיקבל הרשע את עונשו בזריקתו ויתמרקו עוונותיו, אז מה שיישאר מנפשו ילך אל "יִסּוּד הַמִּזְבֵּחַ" הרוחני שהוא המקום ממנו נחצבה נשמתו ואליו כל הנשמות עתידים לשוב (יתורת העולה: להרמ"א חלק ג פרק ארבעה ושלשים דף מו ע"א ד"ה כתב עוד הרמב"ם).

וכן זריקת הדם היה עיקר הכפרה בעבודת יום הכיפורים שבבית המקדש כפי שנאמר "וְלָקַח מִדָּם הַפָּר וְהִזָּה בְּאֶצְבָּעוֹ עַל פְּנֵי הַכִּפָּרֶת קֶדְמָה וְלִפְנֵי הַכִּפָּרֶת יִזָּה שֶׁבַע פְּעָמִים מִן הַדָּם בְּאֶצְבָּעוֹ: וְשָׁחַט אֶת שְׁעִיר הַחֲטָאת אֲשֶׁר לְעַם וְהִבִּיא אֶת דָּמוֹ אֶל מִבֵּית לְפָרְכָת וְעָשָׂה אֶת דָּמוֹ כַּאֲשֶׁר עָשָׂה לְדָם הַפָּר וְהִזָּה אֹתוֹ עַל הַכִּפָּרֶת וְלִפְנֵי הַכִּפָּרֶת: וְכַפֵּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטְּמֵאת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפִּשְׁעֵיהֶם לְכָל חֲטָאתָם וְכֹן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד וְלִשְׁכַּן אֲתָם בְּתוֹךְ טְמֵאתָם" (ויקרא טז, יד – טז) והטעם בזה כי נפש כל בריה תלויה בדם לפיכך הוא ניתן לכפר על נפש האדם, ובוזה באה 'נפש' לכפר על 'נפש' שנאמר "כִּי נֶפֶשׁ הַבֶּשֶׂר בְּדָם הוּא וְאִנִּי נִתְתִּיו לְכֶם עַל הַמִּזְבֵּחַ לְכַפֵּר עַל נִפְשֹׁתֵיכֶם כִּי הַדָּם הוּא בְּנֶפֶשׁ יִכָּפֵר" (ויקרא יז, יא). ולכן הכהן הגדול שנכנס ביום הכיפורים לקודש הקודשים היה מניח את הדם שנותר על גבי 'אבן השתיה', לפי שהדם מכפר לאדם על 'דם הנפש' שממנו מושתת הלב וכנגדו הדם ניתן על 'אבן השתיה' שממנו הושתת העולם (בבית שלום על התורה לר' פנחס בן פילטא פרשת כי תשא דף נו ע"ב ד"ה והיינו ע"ד מה שאמרו).

השדים שנקראים 'שעירים' אוהבים מאד לאכול וליהנות מן הדם

התורה הזכירה שבע פעמים את איסור הדם כנגד שבעת המלכים של השָׂדִים השולטים כל אחד ביום אחר במשך השבוע (ראה ירבינו בחיי דברים יב, כג). מלכים אלו יוצאים מ'תהום רבה' ומתפשטים בעולם ואחר כך חוזרים ונכנסים לתהום (ימדרש תלפיות: ענף דם ד"ה אמר המאסף נראה לתת). והם נקראים בשם שָׂדִים על שם 'השָׂדָה', כי דירתם ומושבם לרוב הוא על פני השָׂדָה (ינשמת חיים: לר' מנשה בן ישראל פרק שלישי מאמר יב ד"ה ואומר כאשר נעייף) במקום שְׂדוּד כמו המדבר (רמב"ן ויקרא יז, ז ד"ה וכבר רמז, רבינו בחיי ויקרא יז, ז ד"ה ולא יזכרו עוד) ובשאר מקומות של חורבה (ראה גמי ברכות דף סב ע"א) (ירקנאטי פרשת אחרי מות ד"ה ולא יזכרו עוד את זבחייהם). ומלכי השָׂדִים הללו אוהבים מאוד את הדם (ימדרש תלפיות: ענף דם ד"ה אמר המאסף נראה לתת) שהוא 'הנפש' של הבעל חי (ענף החיים על טעמי המצוות לר' יהודה בן חנין מצוה סד ולכסות דם חיה ועוף).

ישנם שָׂדִים רוחות וְלִילִין הנקראים בשם 'שעירים' (מסכתות יעקב על ספר ישעיה לז דף צה ע"ב ד"ה ופגשו ציים את איים) אשר להוטים אחרי הדם, והם שוכנים בשדות (הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יז על הפסוק ואיש איש מבני ישראל) ובמקום שְׂמָמָה ומדבר אשר ששם מקומם לעולם (מסכתות יעקב על ספר ישעיה לז דף צה ע"ב ד"ה ופגשו ציים את איים) ונקראים בשם 'שעירים' (ספר חסידים: סימן תתשנ"ה) משום שכל גופם של הזכרים שבהם מלא שערות (זוהר פרשת אחרי מות דף ע"ג ד"ה ישראל דהו, עפ"י ילקוט ראובני חלק כשפים ושדים נחש וסטרא אחראי אות כה) כולל ראשם. וזה בשונה מהשדות הנקבות שלהן אין שיער בראש (ספר חסידים: סימן תתשנ"ה, ילקוט ראובני פרשת בא ד"ה המצרי היו מלחשין בשם 'ספר חסידים', ינשמת חיים מאמר שלישי פרק ששה עשר ד"ה העד הרביעי). לכן כאשר התקרבה רות לבועז באמצע הלילה הוא הניח ידו על ראשה, לפי חשש שהיא שָׂדָה ורק כאשר ראה שיש לה שיער הבין שהיא לא שָׂדָה אלא אִשָּׁה. לכן רק אחרי זה בועז שאל אותה מי היא שנאמר "וַיֹּאכַל בְּעֵז וַיִּשְׁתַּן וַיִּיטַב לְבוֹ וַיָּבֵא לְשֹׁכֵב בְּקִצְיָהּ הָעֶרְמָה וַתְּבֹא בִלְט וַתִּגַּל מִרְגְּלֵתָיו וַתִּשְׁכָּב: וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וַיִּחַרַד הָאִישׁ וַיִּלְפַּת וַהֲנֵה אִשָּׁה שֹׁכֶבֶת מִרְגְּלָתָיו: וַיֹּאמֶר מִי אַתְּ וַתֹּאמֶר אֲנִי רות וַתִּמְתָּד וַתִּפְרָשֶׁת כַּנְּפֵד עַל אֲמָתְךָ כִּי גָלַל אֶתְּהָ" (רות ג, ג – ט) (ספר חסידים: סימן תתשנ"ה. ראה 'אביעה חידות' לר' אברהם חמוי מערכת ז' אות א).

המצריים היו מרבים בעבודת השדים על ידי הדם וישראל למדו מהם

עיקר עבודת השדים היא ב'דם' שזובחים ומקטירים להם כדי להתקרב ולהתחבר אליהם (מצודות דודי מצוה רד ד"ה ודע כי כל פעולת, וראה ירקנאטי פרשת אחרי מות ד"ה ואיש איש מבית ישראל). וזוהו קונים את אהבת השדים כי הדם הוא דבר שאין כוח בידם לקחתו (ספורנו ויקרא יז, ז ד"ה אמנם בדבר) ונחשב עבורם לריח ניחוח (ירקנאטי פרשת קדושים ד"ה לא תאכלו על הדם). וכאשר היו המצריים בשדה הם היו מביאים דם ומקריבים קרבנות (זוהר פרשת אחרי מות דף ע"ג ד"ה ישראל דהו) ועושים גומא וזורקים שם את הדם (רמב"ן ויקרא יט פסוק כו ד"ה ועל דרך הפשט, רבינו בחיי ויקרא יט פסוק יא בשם הרמב"ם) ואוכלים ונהנים ממנו, ועל ידי (רבינו בחיי ויקרא יז, יא בשם הרמב"ם, רמב"ן ויקרא יט, כו ד"ה ועל דרך הפשט) זה היו השדים באים ומתאספים סביבות הגומא ששפכו בה דם (רמב"ן ויקרא יט פסוק כו ד"ה ועל דרך הפשט, רבינו בחיי ויקרא יט פסוק יא בשם הרמב"ם). וכן על ידי אכילת הדם של המצריים היו נדבקים בהם רוחות ושדים (יתפאר יתונתן לר' יהונתן אייבשיץ דברים יב, כד).

אז השדים היו מנבאים למצריים את העתידות (רבינו בחיי ויקרא יז פסוק יא בשם הרמב"ם, רמב"ן ויקרא יט פסוק כו ד"ה ועל דרך הפשט) הקרובים לבוא, כפי שהיו שומעים מפיהם של שרי המזלות בעת שהם היו טסים באויר השמים (רמב"ן ויקרא יז פסוק ז ד"ה וענין מה). ובני ישראל שהורגלו אצל המצריים (רבינו בחיי ויקרא יז, יא בשם הרמב"ם) כיון שהיו משועבדים להם, טעו וזנו (זוהר פרשת אחרי מות דף ע"ג ד"ה ישראל דהו) אחריהם ולמדו מהם את אכילת הדם (רבינו בחיי ויקרא יז, יא בשם הרמב"ם) עד שהיו שטופים בדם לאוכלו (רש"י דברים יב כג), לכל צרכיהם האישיים שנאמר "יִזְבְּחוּ לְשֵׁדִים לֹא אֱלֹהִים לֹא יִדְעוּם" (דברים לב, יז) (רמב"ן דברים יב, כב ד"ה אבל נראה לי ד"ה ולא) כלומר שהם היו זובחים להם לא משום שעשו אותם אלהים עליהם אלא לצרכיהם (נאור החיים הקדוש דברים לב, יז) בכדי שימלאו את רצונם (מדרש תלפיות ענף דם ד"ה אמר המאסף) וישרתו אותם (ספורנו ויקרא יז, ז).

לכן ה' יתברך הזהיר את ישראל "לא תאכלו על הדם" (ויקרא יט, כו) כלומר שלא יעשו כמעשה המצריים (רבינו בחיי ויקרא יז, יא בשם הרמב"ם ז"ל). וכן הזהירם מאוד "רַק חֵזֶק לְבַבְתִּי אֶכֶל הַדָּם" (דברים יב, כג) (רש"י דברים יב כג), ושלא יזבחו לשעירים שהם היו זונים אחריהם שנאמר "וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לְשַׁעֲרֵם אֲשֶׁר הֵם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם" (ויקרא יז, ז) (רמב"ן דברים יב, כב ד"ה אבל נראה לי ד"ה ולא שיהיה) כי כל המבקש את אותם השדים ומאמין בהם הוא זונה תחת אלוהיו, לפי שחושב שיש מי שמטיב או מרע חוץ מהשם הנכבד והנורא (רמב"ן ויקרא יז, ז ד"ה לשעירים). וכל כך חמור איסור הדם עד שהקב"ה מעניש את מי שאוכל את הדם (ספורנו ויקרא יז, ז ד"ה אמנם בדבר) שיצאה בו הנפש (שוי"ע יורה דעה סימן סו, א) בעונש כרת שנאמר "וְאִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר הַגֵּר בְּתוֹכָם אֲשֶׁר יֹאכַל כֶּל דָּם וְנִתְּתִי פָנָי בְּנֶפֶשׁ הָאֲכָלָת אֶת הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקְרַב עַמָּה" (ויקרא יז, ז) (ספורנו ויקרא יז, ז ד"ה אמנם בדבר).

ובעבודת הדם נכשלו העם בזמן שאול המלך. שכאשר יצאו להילחם בפלשתים הם פחדו מאוד מפניהם, ואף על פי כן שאול לא עשה דבר כי לא פעל בלי לשאול באורים ותומים. אך העם אכלו דם וכך שאלו בשדים לדעת דרכם ומעשיהם כפי שנאמר "וַיַּעַט הָעָם אֶל הַשָּׁלַל וַיִּקְחוּ צֶאֱן וּבָקָר וּבְגֵי בָקָר וַיִּשְׁחֲטוּ אֶרְצָה וַיֹּאכְל הָעָם עַל הַדָּם" (שמואל א' יד, לב). וכששמע זאת שאול אמר להם שהם בוגדים בה' שנאמר "וַיִּגְיְדוּ לְשָׂאוֹל יְאֹמְרוּ הִנֵּה הָעָם חֲטָאִים לָהּ לֶאֱכֹל עַל הַדָּם וַיֹּאמְרוּ בְּגִדְתֶם גְּלוּ אֵלַי הַיּוֹם אֲבָן גְּדוּלָּה" (שמואל א' יד, לב). וכמו כן יצאו להילחם בארמית (דברש"י על התורה) לר' יהושע אבן שויעב תלמיד הרשב"א פרשת אחרי מות וקדושים דף נא ע"ב טור א). לכן אמר ה' על איסור הדם "וְנִתְּתִי פָנָי בְּנֶפֶשׁ הָאֲכָלָת אֶת הַדָּם וְהִכְרַתִּי אֹתָהּ מִקְרַב עַמָּה" (ויקרא יז, ז) ולשון זו נאמרה רק עוד פעם אחת בנותן מזרעו למולך שנאמר "וְנִתְּתִי אֶת פָּנָי בְּנֶפֶשׁ הַהוּא וְהִכְרַתִּי אֹתוֹ מִקְרַב עַמּוֹ" (ויקרא כ, ו) שהוא מן עבודה זרה (רמב"ן ויקרא יז, יא).

כיסוי הדם הוא הגנה על נפש החיה והעוף מפני ניצוקתם של השדים

לשדים יש טענה דווקא על דמם של החיות והעופות מפני שמקום מגוריהם של החיות והעופות הוא חיצוני בשדות, מקום מגורי השדים. אך אין להם טענה על דמם של הבהמות שמקום מגוריהם הוא פנימי יותר והם דרים אצל בני האדם (הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יז על הפסוק ואיש איש מבני ישראל). ועוד שדם החיות והעופות צלול יותר ולכן הם מתחברים אליו (טעמי המצוות לרבינו מנחם הבבלי אות צא). על כן ה' יתברך ציוה לכסות את הדם של החיות והעופות (ירקנאטי על התורה פרשת אחרי מות ד"ה ואיש איש מבית ישראל) מלמטה ומלמעלה (מצודות דודי להרדב"י מצוה רד) כדי שלא יתקבצו כוחות הטומאה והשדים באותו הדם (ירקנאטי על התורה פרשת אחרי מות ד"ה ואיש איש מבית ישראל, מצודות דודי מצוה רד ד"ה אבל דם חיה) שהרי כל חפצם בו (מצודות דודי להרדב"י מצוה רד ד"ה אבל דם חיה), ועל ידי כן ימנע מהם אחיזה ב'נפש' הנמצאת בתוך הדם (הרמ"ד וואלי שהיה תלמיד חבר להרמח"ל וממלא מקומו בספר ויקרא פרק יז על הפסוק 'כי נפש כל בשר').

ה' יתברך לא רצה לתת לאותן רוחות רעות ניצוקתם של החיות והעופות הטהורים לפי שחיותם של אלו הם משורש הקדושה, וציווה לכסות את דמם בכל דבר שנקרא בשם 'עפר' (ראה שוי"ע יורה דעה כח, כג), כך שאם יבואו לינוק מן הדמים שלהם לא ימצאו אותם מגולים ומזומנים ליניקתם אלא אדרבא מכוסים ב'עפר' שהוא מזונם של 'החיצונים' ושהוא מוכן לפנייהם וראוי אליהם ממש בסוד "וְנִקְשׁ עֵפֶר לְחֻמוֹ" (ישעיה סה, כה), וממילא לא יהיה להם שום אחיזה ושום ניצוקתם של החיות והעופות הטהורים (הרמ"ד וואלי ויקרא פרק יז על הפסוק 'ואיש איש מבני ישראל'). וכן כיון ש"הדם הוא הנֶפֶשׁ" (דברים יב, כג) לכן מצוה לקבורו ולהסתירו כמו שהנפש נסתרת בתוך הגוף. ומטעם זה במצות כיסוי הדם צריך עפר מלמטה ועפר מלמעלה, שהוא כעין קבורה (טעמי המצוות להרדב"י מצוה רד ד"ה לכסות דם חיה. ראה שוי"ע יורה דעה סימן כח דיני כסוי הדם) על אף שאין צריך לכסות את כל הדם (עפ"י שוי"ע יורה דעה סימן כח, טו).

כיסוי הדם הוא גמילות חסד עם הבעל חי שנאכל בשרו (הרמ"ד וואלי דברים פרק יב על הפסוק 'כצבי וכאיל') ולכבודו של הנפש שבדם (טעמי המצוות לרבינו מנחם הבבלי אות צא) "כִּי הַדָּם הוּא הַנֶּפֶשׁ" (דברים יב, כג), ואם הדם גלוי נאחזים בו 'החיצונים' וזה גורם לנפש עיכוב שהיא לא חוזרת לשרשה (הרמ"ד וואלי דברים פרק יב על הפסוק 'כצבי וכאיל'). ואז אותה הנפש צועקת עליו שלא כיסה את דמה (עפ"י 'ספר התמונה' המיוחס לר' נחוניא בן הקנה ולר' ישמעאל כהן גדול תמונה ג' ד"ה המשכיל ידום). ובדם הבהמה שלא צריך כיסוי אין לאדם לחשוש, אלא אדרבא צריך לשופכו על הארץ כפי שנאמר "רַק הַדָּם לֹא

